

УДК 330.112.1.008.4 (477)

Лісун Яніна Вікторівна, к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту сфери послуг
Київського національного університету технологій та дизайну

Досліджено динаміку та структуру ринку консалтингових послуг. Визначено сильні та слабкі сторони, переваги та недоліки ринку консалтингових послуг та перспективи його подальшого розвитку.

Ключові слова: Консалтингова діяльність, інформаційний продукт, функціональна, галузева, географічна ознака консалтингових послуг

Особливості консалтингової діяльності в Україні

Актуальність та постановка проблеми. Консалтинг як складова сфери послуг є інфраструктурною складовою бізнесу та актуальним аспектом діяльності суб'єктів підприємництва, що функціонують в складному, мінливому, динамічному зовнішньому ринковому середовищі і потребують дослідження, оцінювання, моделювання та прогнозування процесів і явищ у певних ситуаціях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням питань управлінського консультування присвячені наукові праці відомих зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: Е. Бейч, М. Кубр, Ф. Уікхем, В. Верба, М. Іванов, С. Козаченко, В. Новицький, Й. Пригожин. Потребують подальшого систематичного дослідження ринкові параметри управлінського консультування в Україні,.

Мета статті. Проведення стратегічного аналізу ринку консалтингових послуг як самостійного виду економічної діяльності, що дозволить структурувати переваги та недоліки консалтингу за запропонувати шляхи вирішення існуючих проблем.

Виклад основного матеріалу. Основним завданням управлінського консультування є надання допомоги клієнтам у вирішенні їх

управлінських та ділових проблем, оптимізації їх бізнесу, підвищенні ефективності функціонування організації [6, 7]. За змістом до видів діяльності, які можуть бути ідентифіковані як управлінське консультування відомий науковець у зазначеній сфері В.А. Верба рекомендує відносити такі роботи: консультування з питань комерційної діяльності та управління; управління підприємствами; підбір та забезпечення персоналом [6].

Відсутність виокремлення управлінського консультування як окремого виду діяльності, які регламентовані КВЕД та відповідних форм регламентації відповідних витрат у фінансовій звітності компаній ускладнює достовірну оцінку розміру консалтингового сектору та його частку в економіці України (рис. 1).

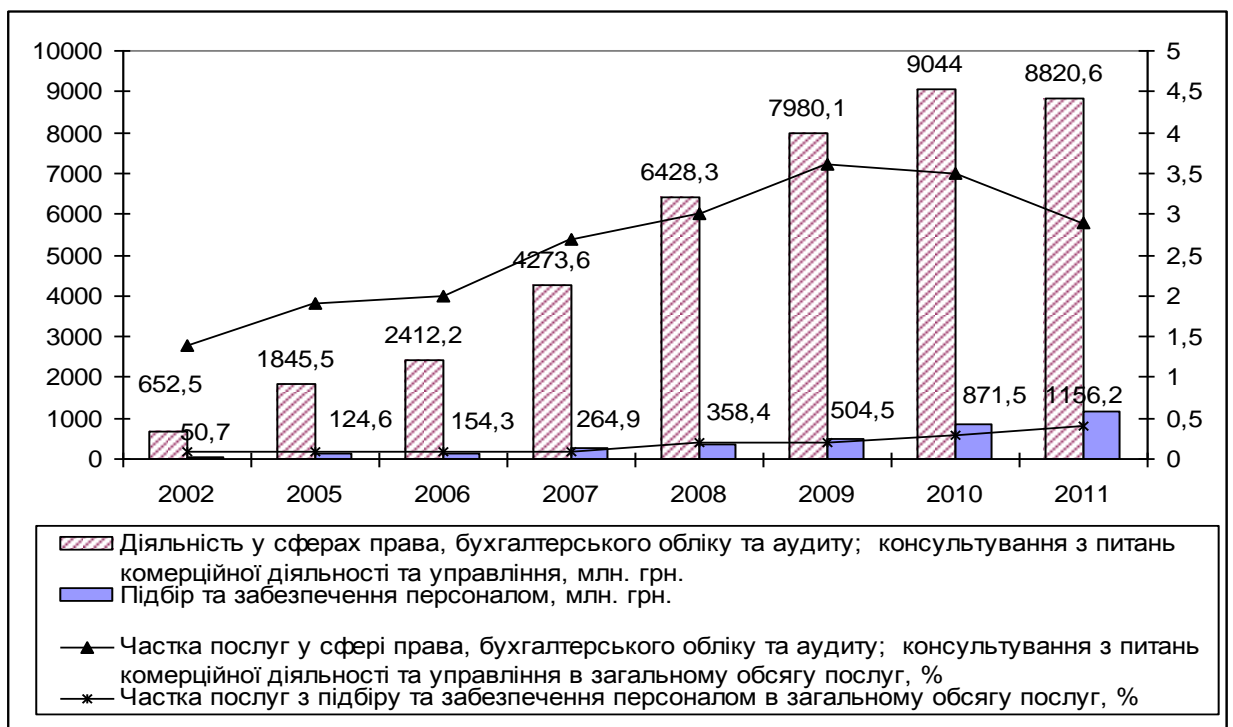

Рис. 1 Обсяги реалізованих консалтингових послуг за основними складовими за 2002-2011 рр. [3, с. 302; 4, с. 298; 5, с. 300]

Державним комітетом статистики України рекомендовано відносити діяльність у галузі консалтингу до розділу КВЕД «Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям» [6]. Але, разом з діяльністю з надання послуг у сфері

консалтингу даний розділ містить діяльність у сферах, основні з яких представлені в табл. 1

Таблиця 1

Характеристика обсягу реалізованих послуг за основними видами консалтингових продуктів [1, 2 с. 24-25]

Вид економічної діяльності*	2009	2010	2011	Темп зміни	
				2010/2009	2011/2010
Діяльність у сфері права	1302074,8	1414193,3	1578608,8	1,09	1,12
Діяльність у сфері бухгалтерського обліку та аудиту	1502075,6	1634044,9	1521057,4	1,09	0,93
Консультавання з питань комерційної діяльності та управління	2284472,9	2681312,8	2766239,7	1,17	1,03
Підбір та забезпечення персоналом	504508,7	871496,0	1156194,4	1,73	1,33
Управління підприємствами	1436135,5	1772145,5	1444305,2	1,23	0,82
Консультавання з питань інформатизації	1176741,9	1473177,9	2111920,9	1,25	1,43
Дослідження кон'юнктури ринку	1455314,9	1542296,7	1510428,8	1,06	0,98

Перелік консалтингових продуктів формується під впливом потреб клієнтів. Змістова характеристика консалтингових послуг та методи їх реалізації залежать від сфери надання: дослідження та аналіз ринку; розробка стратегії; фінансовий менеджмент; підготовка та експертиза інвестиційних проектів; управління маркетингом; управління виробництвом; управління персоналом; інформаційні технології.

Продуцентами консалтингового продукту, що визначають пропозицію на консалтинговому ринку, є як спеціалізовані консалтингові фірми, так і інші фірми, що не спеціалізуються на консультуванні, але мають відповідних кваліфікованих спеціалістів та знання. Рейтингова агенція «Експерт-Рейтинг» визначила обсяг ринку управлінського консультування в Україні на рівні 170 млн. дол. США [7, 8].

Проведемо SWOT-аналіз ринку консалтингових послуг в Україні (табл. 2)

SWOT-аналіз ринку консалтингових послуг в Україні

	Можливості	Загрози
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення консалтингового ринку 2. Розширення портфелю консалтингових продуктів 3. Підвищення репутації фірм та рівня якості консультування 4. Проведення досліджень та підвищення фахових наукових знань консультантів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тінізація вітчизняної економіки 2. Загострення конкурентної боротьби 3. Несприятливе законодавство 4. Необгрунтована податкова система 5. Нестача офіційної статистичної бази щодо консультування як виду економічної діяльності, що обумовлює 5. Складність дослідження консалт-ринку
Сильні сторони <ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність та зростання попиту на розробку та супровід інвестиційних проектів 2. Формування значної частки попиту на консалтингові послуги за рахунок програм розвитку в державному секторі 3. Сівпраця вітчизняних та закордонних фахівців 4. Зростання кількості консалтингових компаній 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пошук нових клієнтів 2. Розширення та розвиток стосунків з існуючими клієнтами 3. Збільшення частки ринку та пошук нової ринкової ніші 4. Накопичення досвіду роботи 5. Зменшення тривалості циклу продажу консалтингової послуги 6. Розвиток кросфункціональних сфер консультування (ризик-менеджмент, управління вартістю підприємств, процесне управління) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення структури та напрямів співпраці підприємств з консультантами 2. Інтеграція в світове економічне товариство, інтернаціоналізація вимог та стандартів 3. Системна оптимізація діяльності, стратегічне позиціонування, реалізація ефективних маркетингових заходів 4. Оптимізація масштабів та спеціалізації консалтингових компаній
Слабкі сторони <ol style="list-style-type: none"> 1. Незрілість консалтингового ринку 2. Недостатнє розуміння важливості консалтингових послуг 3. Посилення асиметрії у прийнятті управлінських рішень 4. Недостатня платоспроможність споживачів консалтингових послуг 5. Висока ціна на консалтингові послуги 6. Складний фінансовий стан консалт-компаній 7. Труднощі щодо утримання штату консультантів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зміцнення фінансової позиції консалтингових компаній 2. Підвищення гарантій конкретних результатів за пропозиціями консалтингових фірм 3. Дотримання консалтинговою компанією етичних норм, що сприятиме підвищенню лояльності клієнтів 4. Посилення ролі людського фактора у забезпеченні корпоративної культури, конкурентних переваг, соціальної відповідальності бізнесу 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток механізму ринкового регулювання консалтингових послуг 2. Використання програм фінансової підтримки за рахунок іноземних інвесторів 3. Формування клієнтської бази за допомогою особистих зв'язків 4. Послаблення географічної деформації консалтингового ринку – від столичної концентрації до розширення регіонального розміщення провідних консалтингових компаній

Розроблено автором на основі [1-9]

Для оцінки масштабу ринку консалтингових послуг доцільно використовувати такі показники, як: потенціал ринку; місткість ринку; частка ринку; темп росту ринку. Так, наприклад, частка європейського консалтингового бізнесу у валовому внутрішньому продукті Європи за останні десять років в середньому зросла з 0,24% до 0,66% [6,10].

Верба В.А. виділяє традиційні напрями сегментування ринку консалтингових послуг: функціональне призначення консалтингового продукту; галузева приналежність клієнтів консалтингових послуг; географічне положення консалтингових компаній, що дозволило сформулювати табл. 2

Таблиця 2

**Напрями та характеристика сегментування ринку
консалтингових послуг в Україні**

Попит	Пропозиція (перспективні напрями)
1. Функціональне призначення консалтингового продукту	
<ul style="list-style-type: none"> – податковий та юридичний консалтинг (30% ринку); – інформаційний консалтинг (21 % ринку); – фінансове консультування (17% ринку) – стратегічне консультування (13%) – консультації з управління персоналом (11%); – консультації з питань операційного менеджменту (8%) [7,9] 	<p>На ринку існує весь спектр консалтингових послуг. Перспективним є стратегічне консультування (формування фінансової стратегії; стратегічне планування; формування інформаційної стратегії)</p>
2. Галузева приналежність клієнтів консалтингових послуг	
тісний зв'язок між розвитком окремих сфер діяльності і зростанням попиту на окремі консалтингові продукти	
Ключові клієнти консалтингових компаній: металургійна, хімічна, харчова промисловість; телекомунікаційний, будівельний, фінансовий сектор; торгівля	Всі види економічної діяльності, особливо сфера послуг
3. Географічне розміщення	
Столична концентрація більшості потужних вітчизняних консалтингових компаній: 75% за кількістю та 84% за обсягами продажів (рис. 2)	Рівномірне розміщення представництв консалтингових компаній в крупних містах

Розроблено автором на основі [7]

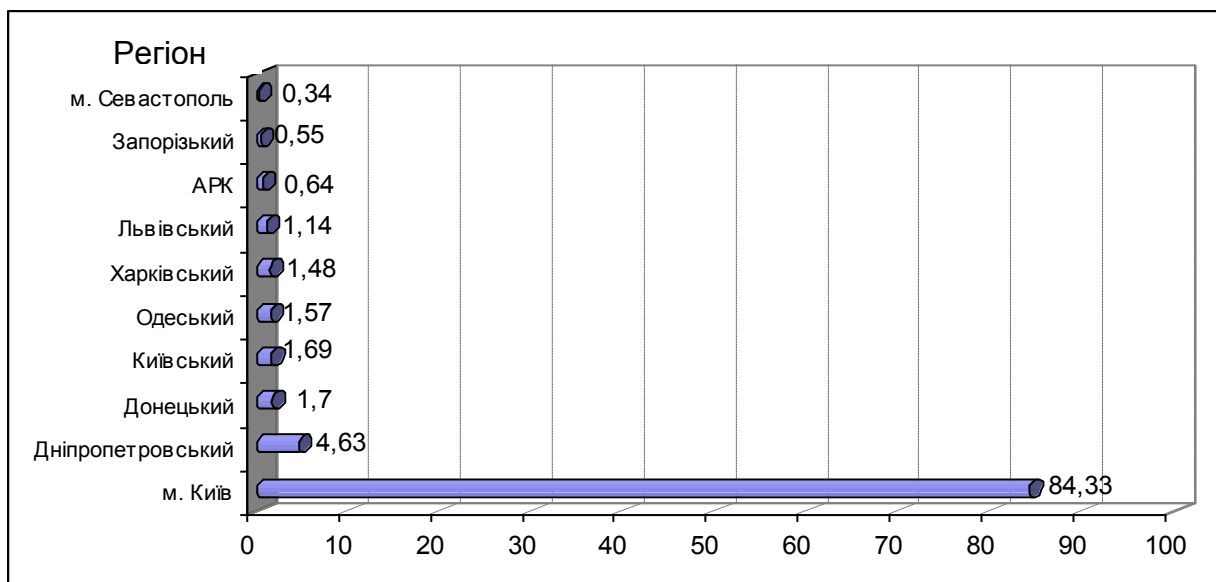

Рис. 2 Структура обсягу послуг консультування з питань комерційної діяльності та управління за географічною ознакою у 2011 р., %
Розроблено автором на основі [1,2]

Висновки. В умовах глобалізаційних та інтеграційних перетворень забезпечення конкурентоспроможності та стійкого розвитку підприємств потребує нарощення нематеріальних активів, активізації сучасних управлінських технологій та розвитку ринку консалтингових послуг.

Зміни обсягів реалізованих консалтингових послуг за видами консалтингових продуктів обумовлені кон'юктурою ринку: співвідношенням попиту і пропозиції, рівнем ціноутворення і стратегією поведінки продавців та покупців на цьому ринку.

Недостатній попит на консалтингові послуги в Україні, порівняно з іншими країнами обумовлений:

- складною макроекономічною ситуацією та зниження ділової активності за окремими напрямками;
- відсутністю досвіду роботи з незалежними експертами, недооцінюванням корисності консалтингових послуг;
- відсутністю гарантій конкретних результатів і позитивного ефекту

Не зважаючи на вищезазначені проблеми, консалтинг в Україні має перспективи до розвитку. Поступове збільшення попиту на послуги консалтингових організацій залежить від їх готовності до нововведень, пошуку нових продуктів і ринків, застосування нових методів консультування та внесення при реалізації консультаційних пропозицій.

Література:

1. Діяльність підприємств сфери послуг Статистичний бюллетень. Державний комітет статистики України, 2011 – 157 с.
2. Діяльність підприємств сфери послуг Статистичний бюллетень. Державний комітет статистики України, 2012 – 153 с.
3. Статистичний щорічник України за 2009 рік Державний комітет статистики України с – 567 с.
4. Статистичний щорічник України за 2010 рік Державна служба статистики України – 560 с.
5. Статистичний щорічник України за 2011 рік Державна служба статистики України - 559 с.
6. Верба В.А. Консалтингова підтримка розвитку вітчизняних підприємств // Вісник Хмельницького національного університету 2009, № 4, Т. 2. – С. 55-59
7. Верба В.А. Структурна конфігурація вітчизнаного ринку консалтингових послуг // Вісник НУ «Львівська політехніка». «Проблеми економіки та управління». – 2010. - № 683. – с. 49-54
8. Дослідження ринку консалтингових послуг в Україні. // Режим доступу: <http://expertra.com/index.php?temp=audit>
9. Исследование услуг менеджмент консалтинга в Украине // Режим доступу: http://www.uamc.com.ua/MCS_ru.php3
10. The European MC market. Feaco conference 2007, Warsaw // Режим доступу: <http://www.mylib.be>